

Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase

**Dorpsstraat 62-68, Lunteren
Gemeente Ede**

IDDS Archeologie rapport 2431

Colofon

Projectnummer	60670819
OM-nummer	4835963100
In opdracht van	Dreef Beheer BV
Auteur	A.W.E. Wilbers
Redactie	S. Moerman
Versie	1.3
Status	definitief

Autorisatie

S. Moerman	Senior KNA Prospector	26-5-2020
------------	-----------------------	-----------

Goedkeuring

G. Overmars	Gemeente Ede	2-6-2020
-------------	--------------	----------

© IDDS Archeologie
Noordwijk, mei 2020
ISSN 2212-9650

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

SAMENVATTING:

In opdracht van Dreef Beheer BV is in mei 2020 een inventariserend veldonderzoek (IVO), verkennende fase, uitgevoerd in verband met de geplande (her)ontwikkeling van het plangebied aan de Dorpsstraat 62-68 in Lunteren, gemeente Ede. De noodzaak tot het archeologisch onderzoek komt voort uit het bureauonderzoek. Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het toetsen en zo nodig aanvullen van de gespecificeerde verwachting.

Het plangebied is gelegen in de historische kern van Lunteren op het dekzand op de flank van de stuwwal. In het dekzand is naar verwachting een podzobodem gevormd. Op basis van het bureauonderzoek kunnen in het plangebied archeologische resten voorkomen vanaf de vorming van de ondergrond (dekzand) in het Paleolithicum. De kans is echter groot dat de oudste resten, uit het Paleolithicum of Mesolithicum, in latere perioden verstoord zijn geraakt. De verwachting geldt daarom met name voor archeologische resten vanaf het Neolithicum. Vondsten kunnen voorkomen vanaf het maaiveld. De kans is echter groot, met name onder de bebouwing, dat de bodem tot op de C-horizont verstoord is geraakt. Het sporenniveau in de top van de C-horizont kan daarmee nog wel relatief intact zijn. Hoewel het dorp Lunteren reeds uit de 14e eeuw stamt, zijn in de omgeving van het plangebied geen archeologische resten aangetroffen die dat kunnen bevestigen. Het merendeel van de resten stamt uit de 18e of 19e eeuw. In deze periode bevond de bebouwing zich langs de Dorpsstraat. De kans is klein dat hiervan nog resten aanwezig zijn onder het pand Dorpsstraat 62-64. Onder Dorpsstraat 66-68 zouden wel oudere bebouwingsresten aanwezig kunnen zijn. Archeologisch onderzoek in de omgeving heeft aangetoond dat soms ook nieuwbouw plaatsvond op oudere funderingen. Op de achterterreinen van de bebouwing kunnen erfgerelateerde sporen worden aangetroffen zoals waterputten of bijgebouwen. De gaafheid van archeologische resten kan slecht zijn door verstoringen ten gevolge van sloop en nieuwbouw. Dit geldt, zoals hierboven reeds gesteld, met name voor het pand Dorpsstraat 62-64 dat uit 1986 stamt. Ook is er een kans aanwezig dat de bebouwing in het plangebied, net als bij de Dorpsstraat 48-60, in 1850 is afgebrand en inclusief funderingen is verwijderd.

Op basis van de diep reikende verstoringen die zijn aangetroffen bij het veldonderzoek is het aannemelijk dat de meeste archeologische sporen die mogelijk eens in het plangebied aanwezig zijn geweest verdwenen of verstoord zullen zijn. Alleen de onderzijden van zeer diep reikende sporen zoals (water)putten en grote afvalkuilen zouden nog aanwezig kunnen zijn, maar de kans op dergelijke sporen is klein en door de intensieve verstoringen is de informatiewaarde van deze sporen laag. Op basis van het booronderzoek wordt de archeologische verwachting voor het plangebied veranderd in een lage verwachting. IDDS Archeologie adviseert om het plangebied, voor wat betreft het aspect archeologie, vrij te geven voor de voorgenomen civieltechnische werkzaamheden.

INHOUDSOPGAVE:

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED.....	4
1. INLEIDING	5
1.1. Onderzoekskader	5
1.2. Doel- en vraagstellingen van het onderzoek	6
1.3. Ligging van het plangebied.....	6
1.4. Vooronderzoek	7
2. VELDONDERZOEK.....	9
2.1. Onderzoekshypothese en onderzoeksopzet	9
2.2. Werkwijze	9
2.3. Resultaten.....	9
2.4. Interpretatie.....	10
3. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN.....	11
3.1. Aanbevelingen	12
LITERATUUR EN KAARTEN	13
LIJST VAN AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN	14
BIJLAGEN	
1. Topografische kaart	
2. Archis-informatie	
3. Boorlocatiekaart	
4. Boorbeschrijvingen	
5. Periodentabel	

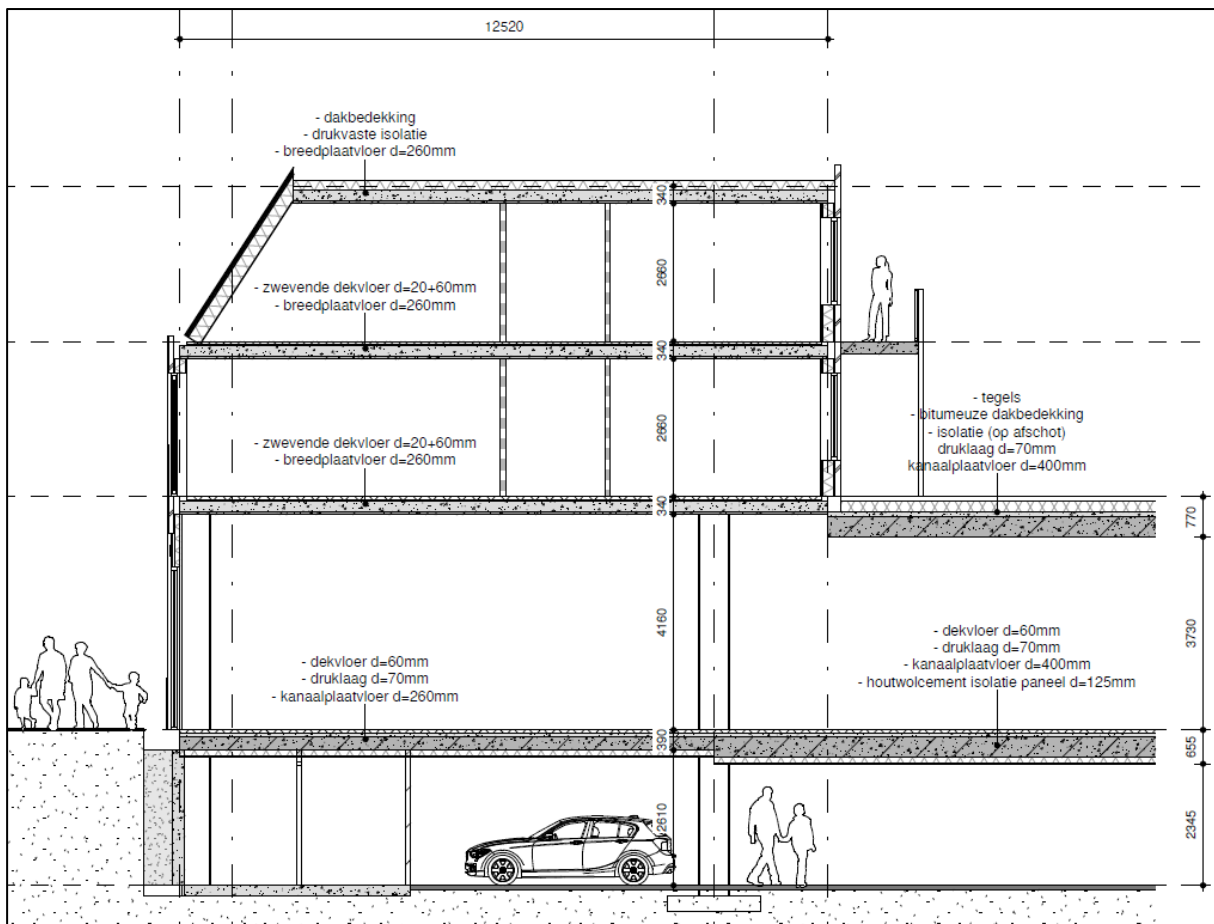
Administratieve gegevens van het plangebied

<i>Toponiem</i>	Dorpsstraat 62-68
<i>Onderzoekmeldingsnummer</i>	4835963100
<i>Plaats</i>	Lunteren
<i>Gemeente</i>	Ede
<i>Kadastrale aanduiding</i>	Lunteren K 5136-5138
<i>Provincie</i>	Gelderland
<i>Coördinaten</i>	
<i>Centrum</i>	171.020/455.225
<i>Hoekpunten</i>	170.989/455.230 (NW)
	171.044/455.240 (NO)
	171.052/455.211 (ZO)
	171.000/455.202 (ZW)
<i>Oppervlakte plangebied</i>	1.755 m ²
<i>Onderzoekskader</i>	Omgevingsvergunning
<i>Uitvoerder</i>	IDDS Archeologie Contactpersoon: dhr. A.W.E. Wilbers Postbus 126 2200 AC Noordwijk (ZH) Tel: 071-4028586 E-mail: awilbers@idds.nl
<i>Bevoegde overheid</i>	Gemeente Ede Archeologie, Afdeling Beleid, Infrastructuur & Milieu Contactpersoon: dhr. G. Overmars Postbus 9024 6710 HM Ede Tel: 0318-680657 E-mail: geert.overmars@ede.nl
<i>Beheer en plaats van documentatie</i>	IDDS Archeologie, Noordwijk
<i>Uitvoeringsdatum veldwerk</i>	19-5-2020

1. Inleiding

1.1. Onderzoekskader

In opdracht van Dreef Beheer BV heeft IDDS Archeologie in mei 2020 een inventariserend veldonderzoek (IVO), verkennende fase, uitgevoerd aan de Dorpsstraat 62-68 in Lunteren, gemeente Ede. De aanleiding voor dit onderzoek is de geplande sloop van de huidige bebouwing en de realisatie van een nieuwe supermarkt. Onder de supermarkt komt een parkeerkelder en erboven komen appartementen. Door de aanleg van de parkeerkelder zal de ondergrond naar verwachting tot ca. 3 m –mv worden verstoord (Figuur 1).

Figuur 1: Principeddoorsnede van de geplande nieuwbouw.

Tijdens het bureauonderzoek (Moerman 2020) is geconstateerd dat in het plangebied archeologische met name resten kunnen worden verwacht vanaf het Neolithicum. Er zou een hoge mate van verstoring kunnen zijn. Teneinde dit te controleren is in het bureauonderzoek geadviseerd om na de bovengrondse sloop van de bebouwing archeologisch vervolgonderzoek uit te laten voeren. Dit vervolgonderzoek kan het beste plaatsvinden in de vorm van een verkennend booronderzoek. Dit advies is overgenomen door het bevoegd gezag.

1.2. Doel- en vraagstellingen van het onderzoek

Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het toetsen en zo nodig aanvullen van de gespecificeerde verwachting. Daarnaast wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap in het plangebied, voor zover deze vormeenheden van invloed kunnen zijn geweest op de bruikbaarheid van de locatie door de mens in het verleden. Op basis van de resultaten van het onderzoek kunnen kansarme zones van het plangebied worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd voor behoud of voor vervolgonderzoek. Om deze doelstelling te kunnen realiseren, wordt op de volgende vragen een antwoord gegeven:

- Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de locatie?
- Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog als intact te beschouwen?
- Bevinden zich archeologisch relevante afzettingen in het plangebied? Zo ja, op welke diepten opzichte van het maaiveld en het NAP?
- Wat is de specifieke archeologische verwachting van het plangebied en wordt deze bij het veldonderzoek bevestigd?
- Hoewel niet het doel van een verkennend booronderzoek, kunnen er toch archeologische indicatoren worden aangetroffen. Indien deze worden aangetroffen, dan gelden tevens de volgende vragen: wat is de verticale en horizontale ligging van de aangetroffen indicatoren, wat is de datering en wat is de invloed van deze vondsten op de archeologische verwachting van het plangebied?
- In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen bodemverstorende werkzaamheden?

Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.1 (Centraal College van Deskundigen 2018) en het Plan van Aanpak (PvA; Wilbers 2020).

Voor de in dit rapport gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar Bijlage 5. Afkortingen en enkele vaktermen worden achterin dit rapport uitgelegd (zie lijst van afkortingen en begrippen).

1.3. Ligging van het plangebied

De ligging van het (her) in te richten gebied, ofwel het plangebied, is weergegeven in Bijlage 1. Het plangebied ligt tussen de Dorpsstraat in het westen en het Wilbrinkplein in het oosten. De noord- en zuidgrens worden gevormd door de belendende bebouwing van respectievelijk de Dorpsstraat 72 en Dorpsstraat 48-58 / Wilbrinkplein 3-5. Het plangebied heeft een oppervlakte van 1.755 m² en een gemiddelde maaiveldhoogte van 15 m NAP. De exacte ligging en contouren van het plangebied zijn nader weergegeven in Bijlage 3 en Figuur 2.

Figuur 2: Het plangebied op een recente luchtfoto (bron: PDOK).

1.4. Vooronderzoek

Voor het plangebied is in 2020 een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd (Moerman 2020). Hieruit is gebleken dat het plangebied is gelegen in de historische kern van Lunteren, een dorp dat in of voor de 14^e eeuw is ontstaan op het dekzand op de flank van de stuwwal. In het dekzand is naar verwachting een podzolbodem gevormd. Bij archeologisch onderzoek in de omgeving is vastgesteld dat deze podzolbodem veelal verstoord is. Dit is het gevolg van bouw- en sloopwerkzaamheden en van het gebruik van de gebieden als tuingrond. Hoewel ongeveer 200 m ten zuiden van het plangebied een melding ligt van een Fels-Ovalbeil, waarschijnlijk uit het Midden Neolithicum, is deze melding administratief geplaatst en niet perse indicatief voor resten uit deze periode in de omgeving van het plangebied.

Bij archeologisch onderzoek direct naast het plangebied (Dorpsstraat 48-60) is vastgesteld dat als gevolg van een grote brand in 1850, die 22 woningen in de as legde, geen resten ouder dan 1850 meer aanwezig zijn. De afgebrande bebouwing is inclusief funderingen opgeruimd. Gezien de nabijheid van het plangebied bij de bron van de brand (op de hoek met de huidige Dorpsstraat en Stationsstraat) is het goed mogelijk dat ditzelfde ook in het plangebied gebeurd is.

De huidige bebouwing aan de Dorpsstraat 62-64, uit 1986, is gefundeerd op een betonplaat op de vaste bodem. Dit betekent dat de humeuze laag onder de bebouwing volledig is verwijderd, tot een diepte van ongeveer 80 cm, en dat ook de opgemetselde funderingen van de gesloopte bebouwing, die stamde uit 1907, zullen zijn verwijderd. Het dubbele woonhuis Dorpsstraat 66-68 dateert van voor 1910. De bebouwing is gefundeerd op opgemetselde funderingen en er ligt een kleine kelder onder. Bij beide panden geldt dat alleen voor het aanleggen van de funderingen waarschijnlijk is gegraven tot op de vaste grond (de C-horizont) en dat het sporenniveau onder de panden daarom nog relatief intact zou kunnen zijn.

Op basis van het bureauonderzoek kunnen in het plangebied archeologische resten voorkomen vanaf de vorming van de ondergrond (dekzand) in het Paleolithicum. De kans is echter groot dat de oudste resten, uit het Paleolithicum of Mesolithicum, in latere perioden verstoord zijn geraakt. De verwachting geldt daarom met name voor archeologische resten vanaf het Neolithicum. Deze kunnen bestaan uit resten van bewoning, begraving en landgebruik (akkerbouw). Vondsten kunnen voorkomen vanaf het maaiveld. De kans is echter groot, met name onder de bebouwing, dat de bodem tot op de C-horizont verstoord is geraakt. Het sporenniveau in de top van de C-horizont kan daarmee nog wel relatief intact zijn. Hoewel het dorp Lunteren reeds uit de 14^e eeuw stamt, zijn in de omgeving van het plangebied geen archeologische resten aangetroffen die dat kunnen bevestigen. Het merendeel van de resten stamt uit de 18^e of 19^e eeuw. In deze periode bevond de bebouwing zich langs de Dorpsstraat. De kans is klein dat hiervan nog resten aanwezig zijn onder het pand Dorpsstraat 62-64. Onder Dorpsstraat 66-68 zouden wel oudere bebouwingsresten aanwezig kunnen zijn. Archeologisch onderzoek in de omgeving heeft aangetoond dat soms ook nieuwbouw plaatsvond op oudere funderingen. Op de achterterreinen van de bebouwing kunnen erfgerelateerde sporen worden aangetroffen zoals waterputten of bijgebouwen.

De gaafheid van archeologische resten kan slecht zijn door verstoringen ten gevolge van sloop en nieuwbouw. Dit geldt, zoals hierboven reeds gesteld, met name voor het pand Dorpsstraat 62-64 dat uit 1986 stamt. Ook is er een kans aanwezig dat de bebouwing in het plangebied, net als bij de Dorpsstraat 48-60, in 1850 is afgebrand en inclusief funderingen is verwijderd. Ook de conservering kan slecht zijn, met name organische resten zullen niet of nauwelijks geconserveerd zijn in de zandige ondergrond.

2. Veldonderzoek

2.1. Onderzoekshypothese en onderzoeksopzet

Het doel van het Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase, is om de in het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde archeologische verwachting te toetsen en waar nodig aan te passen. Tijdens het veldonderzoek wordt vastgesteld waar de oorspronkelijke bodemopbouw intact is gebleven en waar niet. Daarnaast wordt inzicht verkregen in de vormen en hellingen van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Kansarme zones worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd voor de volgende fasen. Het veldonderzoek bestond uit een booronderzoek.

2.2. Werkwijze

In het plangebied zijn 6 boringen gezet met een diepte van veelal 2,0 m beneden het maaiveld (bijlage 3 en 4). Bij boring 1 is geboord tot 2,3 m -mv omdat op ongeveer 2,0 m -mv een laagje humeus zand werd aangetroffen. Boring 5 is gestaakt op 0,9 m -mv vanwege een ondoordringbaar puin. Vanwege het staken van boring 5 is een zesde boring gedaan op enige afstand van boring 5. De boringen zijn zo evenredig mogelijk verdeeld over het plangebied. Daarbij is rekening gehouden met de aanwezige bebouwing en bestrating. Boringen 1 en 2 zijn geplaatst in beschikbare kruipluiken in de supermarkt. Bij boring 4 is gebruik gemaakt van een betonboor om door de vloer van een winkelruimte te boren. Voor de boringen in de bodem is gebruik gemaakt van een Edelmanboor met een diameter van 12 cm. Het veldonderzoek is uitgevoerd door A.W.E. Wilbers (Senior KNA Prospector en Senior KNA Specialist Fysische Geografie).

De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB; SIKB 2008) met behulp van een veldcomputer en het programma TerraIndex van I.T. Works. De locaties van de boringen (x- en y-waarden) zijn ingemeten vanuit de bebouwing. De hoogtes van de boringen (z-waarden) zijn bepaald aan de hand van het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN3; www.ahn.nl). Voor de inpandige boringen zijn de hoogtes geschat op basis van de hoogteverschillen met het straatniveau buiten de winkel. De opgeboorde monsters zijn door middel van verbrokkelen in het veld onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerk, baksteen, vuursteen, huttenleem en bot.

2.3. Resultaten

2.3.1. Lithologie, bodemopbouw en geologie

Onderin alle boringen is matig fijn, matig siltig en kalkloos zand aanwezig met een (licht) grijsbeige kleur. Dit zand is het onverstoord dekzand van de Formatie van Boxtel. De bovenste lagen van de bodem in de boringen zijn verstoord door menselijke activiteiten waardoor er geen sprake meer is van een natuurlijke bodem.

De verstoringen reiken het diepst onder de bebouwing, tussen 1,4 en 1,95 m onder vloerniveau. Bij boringen 1 en 4 is onderin sprake van een humeuze zandlaag onderin het dikke verstoord pakket. Bij boring 1 is deze laag slechts 5 cm dik en matig humeus, bij boring 4 is deze laag 30 cm dik en eveneens matig humeus. Op basis van de bijmengingen van baksteen en metselpuin in deze lagen is aangenomen dat het gaat om verstoord lagen (zie hieronder). De verstoringen op het buitenterrein reiken tot 0,6 m bij boring 6 maar tot meer dan 0,9 m bij boring 5 op ongeveer 2,5 m afstand. Bij boring 3 reikt de verstoring tot 1,0 m -mv. Op basis van de boringen kan worden gesteld dat de bodem onder de bebouwing verstoord is tot een gemiddelde diepte van ten minste 1,5 m -mv (ofwel 13,4 m NAP) en op het buitenterrein tot een gemiddelde diepte van 1,0 m -mv (ofwel 13,8 m NAP).

2.3.2. Archeologische indicatoren

In de humeuze lagen onderin de verstoorde lagen van boringen 1 en 4 zijn resten gevonden van metselpuin, baksteen en aardewerk. Het aardewerk bestaat in boring 1 uit een klein wandfragment van roodbakkerend, (gedeeltelijk) geglazuurd aardewerk dat waarschijnlijk dateert uit de Nieuwe tijd B of Nieuwe tijd C. In boring 4 is een handvat van een kookpot aangetroffen gemaakt van roodbakkerend en geglazuurd aardewerk ook daterend uit de Nieuwe tijd B of Nieuwe tijd C. Naast het aardewerk is bij boring 1 ook metselpuin (voegcement) gevonden dat waarschijnlijk dateert uit de 19^e of 20^e eeuw. Bij boring 4 is een fragment baksteen aanwezig. Deze baksteen lijkt aan de buitenzijde verbrand te zijn, wat mogelijk verwijst naar een bakfout, maar ook kan verwijzen naar de brand in de Dorpsstraat van 1850. Omdat naast het aardewerk ook bouwpuin is aangetroffen, en omdat de resten zijn aangetroffen in humeuze zandlaagjes aan de onderzijde van de verstoorde lagen zijn deze resten niet geïnterpreteerd als archeologische indicatoren en daarom ook niet opgenomen als vondsten. Deze resten zijn afkomstig uit verstoringen.

2.4. Interpretatie

Zoals in het bureauonderzoek al werd verwacht ligt het plangebied op afzettingen van dekzand van de formatie van Boxtel en heeft de bodem in het plangebied geen natuurlijke bodemopbouw meer maar een antropogene. De oorspronkelijke bodemopbouw is verstoord door vergravingen en ophogingen en deze verstoringen reiken op het buitenterrein tot ten minste een diepte van ongeveer 1,0 m -mv (13,8 m NAP) en onder de bebouwing tot een diepte van ten minste ongeveer 1,5 m onder vloerniveau (13,4 m NAP). Onder de bebouwing van de supermarkt (Dorpsstraat 62 en 64) is de verstoring, zoals verwacht in het bureauonderzoek, het diepst en reikt bij boring 1 tot ongeveer 2,0 m onder vloerniveau. Hier zijn inderdaad waarschijnlijk alle oudere funderingen verwijderd. De verstoringen onder de panden van Dorpsstraat 66 en 68 zijn waarschijnlijk bijna net zo uitgebreid. Op basis van de aanwezigheid van een humeuze zandlaag met aardewerk en bouwpuin op een diepte van 1,4 m onder vloerniveau is het waarschijnlijk dat op deze locatie ook alle funderingen zijn verwijderd. Mogelijk is dit al gedaan na de brand van 1850.

Op basis van de diep reikende verstoringen die zijn aangetroffen in de boringen is het aannemelijk dat de meeste archeologische sporen die mogelijk eens in het plangebied aanwezig zijn geweest verdwenen of verstoord zullen zijn. Alleen de onderzijden van zeer diep reikende sporen zoals (water)putten en grote afvalkuilen zouden nog aanwezig kunnen zijn, maar de kans op dergelijke sporen is klein en door de intensieve verstoringen is de informatiewaarde van deze sporen laag. Op basis van het booronderzoek wordt de archeologische verwachting voor het plangebied veranderd in een lage verwachting.

3. Conclusie en aanbevelingen

In opdracht van Dreef Beheer BV is in mei 2020 een inventariserend veldonderzoek (IVO), verkennende fase, uitgevoerd in verband met de geplande (her)ontwikkeling van het plangebied aan de Dorpsstraat 62-68 in Lunteren, gemeente Ede. Ten behoeve van het onderzoek is een aantal vragen gesteld die als volgt beantwoord kunnen worden:

- *Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de locatie?*

Landschappelijk is het plangebied gelegen op dekzand-afzettingen van de Formatie van Boxtel.

- *Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog als intact te beschouwen?*

De bodemopbouw in het plangebied is op het buitenterrein verstoord tot ten minste een diepte van ongeveer 1,0 m -mv en onder de panden tot ten minste een diepte van ongeveer 1,5 m onder vloerniveau en op basis daarvan komt in het plangebied geen natuurlijke bodem maar een antropogene bodem voor.

- *Bevinden zich archeologisch relevante afzettingen in het plangebied? En zo ja, op welke diepte ten opzichte van het maaiveld en het NAP?*

In het plangebied bevinden zich geen onverstoorde archeologisch relevante afzettingen meer.

- *Wat is de specifieke archeologische verwachting van het plangebied en wordt deze bij het veldonderzoek bevestigd?*

Uit de specifieke archeologische verwachting zoals deze is opgesteld in het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied is gelegen in de historische kern van Lunteren op het dekzand op de flank van de stuwwal. In het dekzand is naar verwachting een podzolbodem gevormd. Op basis van het bureauonderzoek kunnen in het plangebied archeologische resten voorkomen vanaf de vorming van de ondergrond (dekzand) in het Paleolithicum. De kans is echter groot dat de oudste resten, uit het Paleolithicum of Mesolithicum, in latere perioden verstoord zijn geraakt. De verwachting geldt daarom met name voor archeologische resten vanaf het Neolithicum. Vondsten kunnen voorkomen vanaf het maaiveld. De kans is echter groot, met name onder de bebouwing, dat de bodem tot op de C-horizont verstoord is geraakt. Het sporenniveau in de top van de C-horizont kan daarmee nog wel relatief intact zijn. Hoewel het dorp Lunteren reeds uit de 14e eeuw stamt, zijn in de omgeving van het plangebied geen archeologische resten aangetroffen die dat kunnen bevestigen. Het merendeel van de resten stamt uit de 18e of 19e eeuw. In deze periode bevond de bebouwing zich langs de Dorpsstraat. De kans is klein dat hiervan nog resten aanwezig zijn onder het pand Dorpsstraat 62-64. Onder Dorpsstraat 66-68 zouden wel oudere bebouwingsresten aanwezig kunnen zijn. Archeologisch onderzoek in de omgeving heeft aangetoond dat soms ook nieuwbouw plaatsvond op oudere funderingen. Op de achterterreinen van de bebouwing kunnen erfgerelateerde sporen worden aangetroffen zoals waterputten of bijgebouwen. De gaafheid van archeologische resten kan slecht zijn door verstoringen ten gevolge van sloop en nieuwbouw. Dit geldt, zoals hierboven reeds gesteld, met name voor het pand Dorpsstraat 62-64 dat uit 1986 stamt. Ook is er een kans aanwezig dat de bebouwing in het plangebied, net als bij de Dorpsstraat 48-60, in 1850 is afgebrand en inclusief funderingen is verwijderd.

Op basis van de diep reikende verstoringen die zijn aangetroffen bij het veldonderzoek is het aannemelijk dat de meeste archeologische sporen die mogelijk eens in het plangebied aanwezig zijn geweest verdwenen of verstoord zullen zijn. Alleen de onderzijden van zeer diep reikende sporen zoals (water)putten en grote afvalkuilen zouden nog aanwezig kunnen zijn, maar de kans op dergelijke sporen is klein en door de intensieve verstoringen is de informatiewaarde van deze sporen laag. Op basis van het booronderzoek wordt de archeologische verwachting voor het plangebied veranderd in een lage verwachting.

- *Hoewel niet het doel van een verkennend booronderzoek, kunnen er toch archeologische indicatoren worden aangetroffen. Indien deze worden aangetroffen, dan gelden tevens de volgende*

vragen: wat is de verticale en horizontale ligging van de aangetroffen indicatoren, wat is de datering en wat is de invloed van deze vondsten op de archeologische verwachting van het plangebied?

De in de boringen aangetroffen bijmengingen en vondsten zijn allemaal afkomstig uit een verstoorde context en vormen daarom geen archeologische indicatoren en zijn als zodanig ook niet bewaard.

- *In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen bodemversturende werkzaamheden?*

Omdat in het plangebied slechts nog een zeer kleine kans aanwezig is op het aantreffen van intacte archeologische waarden vormen de voorgenomen bodemversturende werkzaamheden geen bedreiging.

3.1. Aanbevelingen

Tijdens het onderzoek is geconstateerd dat de bodem in het plangebied tot ruime diepte verstoord is door eerdere graafwerkzaamheden en dat het plangebied daarom een lage archeologische verwachting heeft. IDDS Archeologie adviseert om het plangebied, voor wat betreft het aspect archeologie, vrij te geven voor de voorgenomen civieltechnische werkzaamheden.

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologisch onderzoek is erop gericht om de kans op het onverwacht aantreffen dan wel het ongezien vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een steekproef kan echter, op basis van de onderzoeksresultaten, de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische waarden niet gegarandeerd worden. Wij wijzen u er graag op dat indien archeologische waarden worden aangetroffen, deze conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet zo spoedig mogelijk bij de minister voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gemeld dienen te worden. Dit kan door het invullen van het vondstmeldingsformulier op de website van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (www.cultureelerfgoed.nl) of door contact op te nemen met de InfoDesk (info@cultureelerfgoed.nl).

Bovenstaand advies is beoordeeld door de bevoegde overheid, in dit geval de Gemeente Ede. Dhr. G. Overmars heeft besloten af te wijken van het advies van IDDS Archeologie omdat op basis van de resultaten van het booronderzoek niet zeker kan worden gesteld dat resten van eventuele oudere bebouwing op deze locatie helemaal verdwenen zijn. Uit het booronderzoek blijkt dat onder een pakket recente verstoring in de bodem een humeuze laag aanwezig is met daarin onder andere aardewerk. De aard van deze laag is niet helemaal duidelijk. Het is ook niet uitgesloten dat zich onder de huidige funderingen nog oudere funderingen bevinden. Met name onder huisnummers 66-68 is een kans aanwezig dat oude funderingen in de bodem aanwezig zijn (m.u.v. de locatie van de kelder). Een aanvullend onderzoek ter hoogte van huisnummers 66-68 om hier uitsluitel over te geven is daarom noodzakelijk. De vorm van het aanvullend onderzoek is afhankelijk van de planning en uitvoering van de sloop en de civieltechnische werkzaamheden. Het voorstel van de gemeente Ede is om onderstaande werkwijze aan te houden.

1. Sloop van alle bovengrondse zaken, waarbij de huidige funderingen blijven zitten.
2. Het uitvoeren van enkele profielputten ter hoogte van huisnummers 66-68, gericht op de aanwezigheid van eventuele oudere funderingen. Het graven van de profielputten kan worden uitgevoerd onder KNA protocol 4003 (zie specificatie VS08). Een Programma van Eisen is daarom niet noodzakelijk.
3. Afhankelijk van de resultaten van de profielputten, kan het project twee kanten op gaan:
 - a. Vrijgave van archeologie, daarmee is het archeologisch onderzoek afgerond.
 - b. Doorstart naar een archeologisch vervolgonderzoek, in de vorm van bijvoorbeeld een opgraving, variant archeologische begeleiding. Hiervoor is wel een Programma van Eisen noodzakelijk.
4. Sloop van de ondergrondse zaken en start van de civieltechnische werkzaamheden.

Literatuur en kaarten

Centraal College van Deskundigen, 2018: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 4.1, Gouda.

Moerman, S., 2020: *Archeologisch bureauonderzoek. Dorpsstraat 62-68, Lunteren, Gemeente Ede*. IDDS Archeologie rapport 2371.

Mulder, E.F.J. de/ M.C. Geluk/ I.L. Ritsema/ W.E. Westerhoff/ T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen/Houten.

SIKB, 2008: *Archeologische standaard boorbeschrijving, Archeologie Leidraad*, Gouda.

Wilbers, A.W.E., 2020: *Plan van aanpak. Dorpsstraat 62-68 in Lunteren, gemeente Ede*, Noordwijk (Intern rapport, IDDS Archeologie).

Websites

www.ahn.nl

Lijst van afkortingen en begrippen

Afkortingen

AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
AMZ	Archeologische Monumentenzorg
Archis	Archeologisch Informatie Systeem
ASB	Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode
AWN	Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland
BP	Before Present (Present = 1950)
GHG	Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand
GLG	Gemiddeld Laagste Grondwaterstand
GPS	Global Positioning System
indet	ondetermineerbaar
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
mv	maaiveld (het landoppervlak)
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PvA	Plan van Aanpak
PvE	Programma van Eisen
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

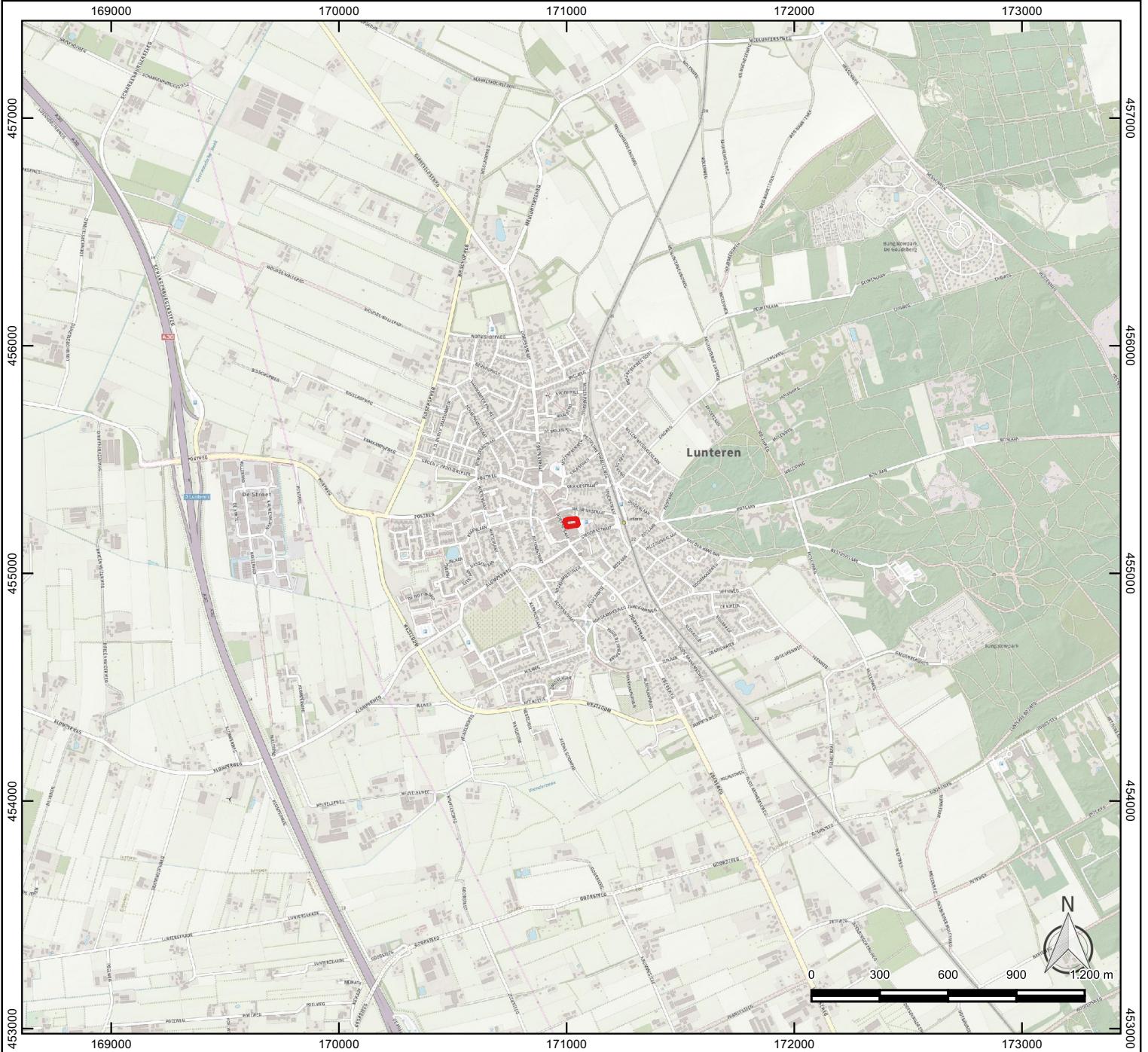
Verklarende woordenlijst

¹⁴ C-datering	(ook wel C14-datering) Bepaling van gehalte aan radioactieve koolstof ¹⁴ C van organisch materiaal (hout, houtskool, veen, schelpen e.d.) waaruit de ¹⁴ C-ouderdom kan worden afgeleid. Deze ouderdom wordt opgegeven in jaren vóór 1950 na Chr. (jaren BP) met daaraan toegevoegd de aan de meting verbonden mogelijke afwijking (standaarddeviatie)
Allerød tijd	Korte, relatief warme periode uit de laatste ijstijd (Weichselien), ca. 11.800-11.000 jaar geleden
antropogeen	Ten gevolge van menselijk handelen (door mensen veroorzaakt/gemaakt)
Archis-melding	Elke melding bij het centraal informatiesysteem (Archis)
artefact	Alle door de mens vervaardigde of gebruikte voorwerpen
bioturbatie	Verstoring van de oorspronkelijke bodemstructuur en/of transport van materiaal door plantengroei en dierenactiviteiten
Bølling tijd	Korte, relatief warme periode uit de laatste ijstijd (Weichselien), ca. 13.500-12.000 jaar geleden
Boreaal	Tijdvak, onderafdeling van het Holoceen, gekarakteriseerd door een gematigd en continentaal klimaat en een bebost landschap gedomineerd door loofbomen (datering ca. 6800-5500 voor Chr.)
buitendijks	Gronden die aan de rivierzijde van een dijk liggen. In het buitendijkse gebied liggen de uiterwaarden
castellum	Romeins legerkamp
conservering	Mate waarin grondsporen, anorganische en organische archeologische resten bewaard zijn
couperen	Het maken van één of meer verticale doorsneden door een spoor of laag om de aard, diepte, vullingen, vorm en relaties met andere fenomenen vast te stellen
crematie	Begraving met gecremeerd menselijk bot
crevasse	Doorbraakgeul door een oeverwal
dagzomen	Aan de oppervlakte komen, zichtbaar worden van gesteenten (met inbegrip van zand, klei, etc.)

dekzand	Fijnzandige afzettingen die onder periglaciale omstandigheden voornamelijk door windwerking ontstaan zijn; de dekzanden van het Weichselien vormen in grote delen van Nederland een 'dek' (Formatie van Bostel)
Dryas	Laatste gedeelte van de laatste ijstijd (Weichselien), ca. 20.000-10.000 jaar geleden
Edelmanboor	Een handboor voor bodemonderzoek
Eemien	Interglaciaal tussen de voorlaatste en laatste ijstijd (Saalien en Weichselien), ca. 130.000-120.000 jaar geleden
eerdgrond	Grond met een humushoudende minerale bovengrond van meer dan 50 cm, ontstaan door invloed van de mens
eolisch	Door de wind gevormd, afgezet
estuarien	Afgezet in een estuarium
estuarium	Inham aan de kust waarin met name het getijde grote invloed uitoefent op het landschap, bijvoorbeeld de Westerschelde
fluviaal	Door rivieren gevormd, afgezet
fluvioglaciaal	Door smeltwater (afkomstig van gletsjers) afgezet
gaafheid	Mate van (fysieke) verstoring van de bodem, zowel in verticale zin (diepte) als in horizontale zin (omvang)
Hollandveen	Holocene formatie, ontstaan vanaf 3500 voor Chr.
Holoceen	Jongste geologisch tijdvak dat nog steeds voortduurt (vanaf de laatste ijstijd: ca. 8800 jaar voor Chr.)
horizont	Kenmerkende laag binnen de bodemvorming
humus	Organische stoffen bevattend; bestaande uit resten van planten en dieren in de bodem
ijzeroer	IJzeroxydehydrataat, een ijzererts dat vooral in vlakke landstreken, in dalen en moerassige gebieden op geringe diepte voorkomt
in situ	Achtergebleven op exact de plaats waar de laatste gebruiker het heeft gedeponeerd, weggegooid of verloren
inhumatie	Begraving met niet gecremeerd menselijk bot
interstadiaal	Een warmere periode tijdens een ijstijd (glaciaal)
kom	Laag gebied waar na overstrooming van een rivier vaak water blijft staan en klei kan bezinken
kreek	Waterweg waarbij het water vanuit zee of rivier onder invloed van het getijde in- en uitstroomt
kronkelwaard	Deel van een stroomgebied omgeven – en grotendeels opgebouwd – door een meander
kwel	Door hydrostatische druk aan het oppervlakte treden van grondwater
kwelder	zie schor
laag	Een vervolgbare grondeenheid die op archeologische of geologische gronden als eenheid wordt onderscheiden
leem	Grondsoort die wordt gekenmerkt door een samenstelling van meer dan 50% silt, minder dan 50% zand en minder dan 25% klei
Limes	de noordgrens van het Romeinse rijk
lithologie	Wetenschap die zich bezighoudt met de beschrijving en het ontstaan van de sedimentaire gesteenten
löss	Door de wind gevormde afzetting van zeer fijnkorrelig materiaal waarvan het overgrote deel van de korrels (60-85%) kleiner is dan 0,063 mm
lutum	Kleideeltjes kleiner dan 0,002 mm
meander	Min of meer regelmatige lusvormige rivierbocht
meanderen	(van rivieren of beken) Zich bochtig door het landschap slingeren
oeverwal	Langgerekte rug langs een rivier of kreek, ontstaan doordat bij het buiten de oevers treden van de stroom het grovere materiaal het eerst bezinkt

OSL-datering	Dateringsmethode waarmee op grond van energieverval kan worden bepaald wanneer een fragment kwarts (zand) voor het laatst heeft blootgestaan aan direct zonlicht
oxidatie	Reactie met zuurstof (roesten/corrosie bij metalen; 'verbranding' bij veen)
plaggendek	Verhoogd bouwland, ontstaan door ophoging ten gevolge van bemesting. Voor de bemesting werden plaggen of met zand vermengde potstalmest opgebracht
plangebied	Gebied waarbinnen de realisering van de planvorming het bodemarchief kan bedreigen
Pleistoceen	Geologisch tijdperk dat ca. 2,3 miljoen jaar geleden begon. Gedurende deze periode waren er sterke klimaatswisselingen van gematigd warm tot zeer koud (de vier bekende ijstijden). Na de laatste ijstijd begon het Holoceen (ca. 8800 voor Chr.)
podzol	Goed ontwikkelde bodem in gebieden met veel neerslag
pollenanalyse	De bestudering van fossiele stuifmeelkorrels en sporen waardoor een beeld van de vegetatiegeschiedenis gevormd kan worden. Uit de vegetatiegeschiedenis kan het klimaat worden gereconstrueerd
prehistorie	Dat deel van de geschiedenis waarvan geen geschreven bronnen bewaard zijn gebleven
rivierduin	Door verstuiving uit een riviervlakte hierlangs ontstaan duin (in Nederland meestal Weichselien of Vroeg Holoceen van ouderdom)
Saalien	Voorlaatste ijstijd, waarin het landijs tot in Nederland doordrong en de stuwwallen werden gevormd, ca. 200.000-130.000 jaar geleden
schor	Zandgrond in een getijdenwater; staat alleen onder water bij zeer hoog tij, begroeid
silt	Zeer fijn sediment met grootte 0,002-0,063 mm
slak	Steenachtig afval van metaal- of aardewerkproductie
slik	Zandgrond in een getijdenwater; staat onder water bij vloed en valt droog bij eb, kwelder onbegroeid; wad
spieker	Op palen geplaatst opslaghuisje
strandvlakte	Groot vlak zandig gebied tussen twee strandwallen
strandwal	Langs de kust gevormde langgerekte zandrug die uitsteekt boven het gemiddelde hoogwaterniveau; geeft in Nederland de oude ligging van de kustlijn weer
stratigrafie	Opeenvolging van lagen in de bodem
stroomgordel	Het geheel van rivieroeverwal-, rivierbedding- en kronkelwaard-afzettingen, al dan niet met restgeul(en)
stroomrug	Oude riviergeul die zodanig is opgehoogd met zandige afzettingen dat de rivier een nieuwe loop heeft gekregen; blijft door inklinking van de komgebieden als een rug in het landschap liggen
stuwwal	Door de druk van het landijs in het Saalien opgedrukte rug van scheefgestelde preglaciale sedimenten
terras (rivier-)	Door een rivier verlaten en daarna versneden dalbodembodem
vaaggronden	Minerale gronden zonder duidelijke podzol-B-horizont, zonder briklaag en zonder minerale eerdlaag
vicus	Een burgerlijke nederzetting uit de Romeinse tijd met een stedelijk karakter maar zonder stadsrechten
vindplaats	Ruimtelijk begrensd gebied waarbinnen zich archeologische informatie bevindt
Weichselien	Geologische periode (laatste ijstijd, waarin het landijs Nederland niet bereikte), ca. 120.000-10.000 jaar geleden
zavel	Grondsoort die tussen 8 en 25% lutum (kleideeltjes kleiner dan 0,002 mm) bevat
zeldzaamheid	Mate waarin een bepaald type monument schaars is (of is geworden) voor een periode of in een gebied

Bijlage 1: Topografische kaart

Legenda

 plangebied

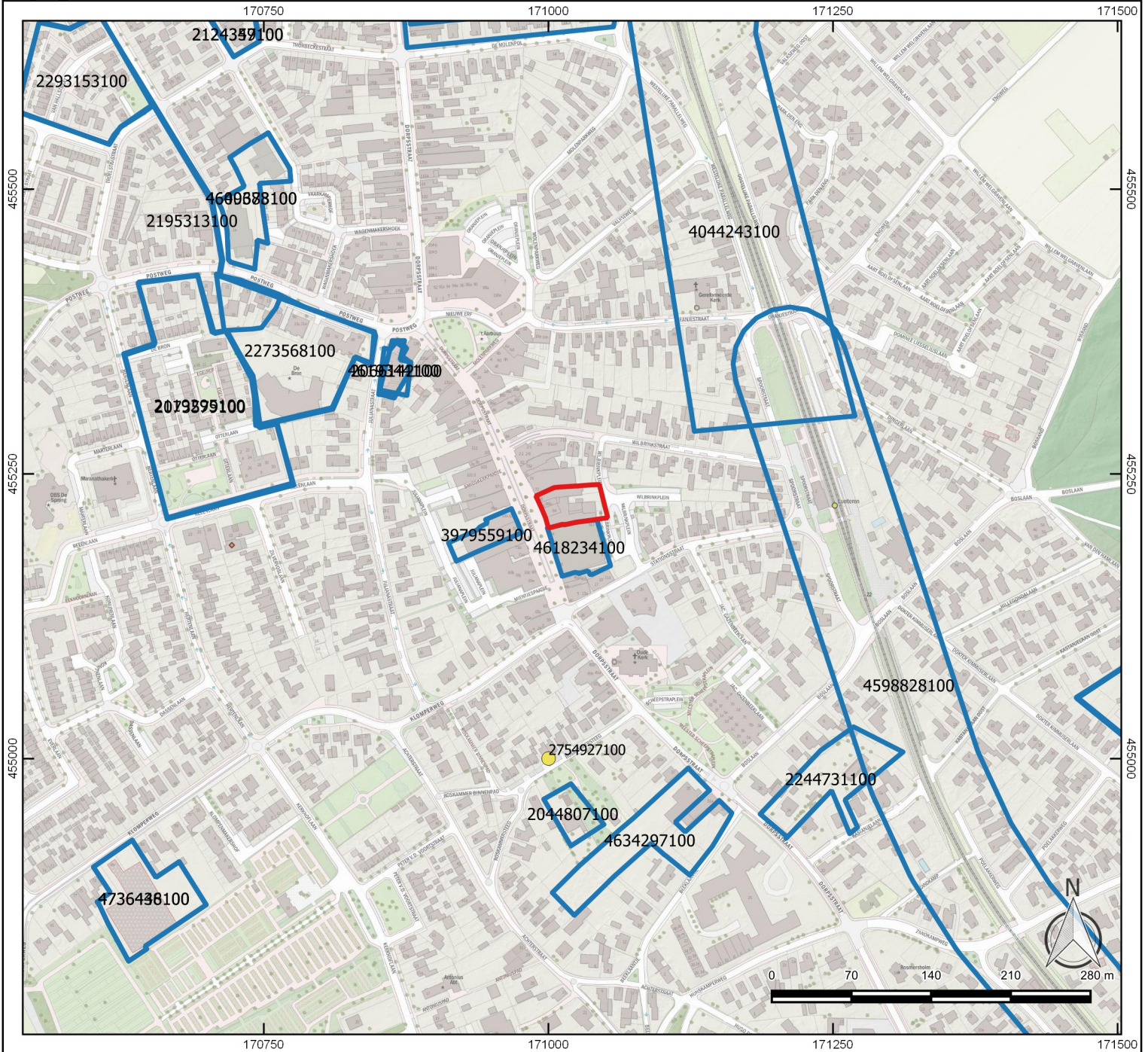

IDDS
's- Gravendijckseweg 37
2201 CZ Noordwijk
info@idds.nl
IDDS.NL

Postbus 126
2200 AC Noordwijk
info@idds.nl
T 071 - 402 85 86

Project: Dorpsstraat 62-68, Luneren	
OM nr.: 4835963100	Versie: 1
Projectnr.: 60670819	Formaat: A4
Schaal: 1:25.000	Datum: 26-5-2020
Tekenaar: AWI	

Bijlage 2: ARCHIS informatie kaart

Legenda

- plangebied
- onderzoeksmeldingen
- Archeologische terreinen
- Terrein van archeologische waarde
- Terrein van hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd
- vondstmeldingen

IDDS
 's- Gravendijckseweg 37
 2201 CZ Noordwijk
 IDDS.NL

Postbus 126
 2200 AC Noordwijk
 info@idders.nl
 T 071 - 402 85 86

IDDS integrale expertise bij ruimtelijke ontwikkeling

Project: Dorpsstraat 62-68, Lunteren	
OM nr.: 4835963100	Versie: 1
Projectnr.: 60670819	Formaat: A4
Schaal: 1:5.000	Datum: 26-5-2020
Tekenaar: AWI	

Bijlage 2: Boorlocatiekaart

Legenda

- plangebied
- boorpunten

IDDS
's- Gravendijkseweg 37
2201 CZ Noordwijk
IDDS.NL

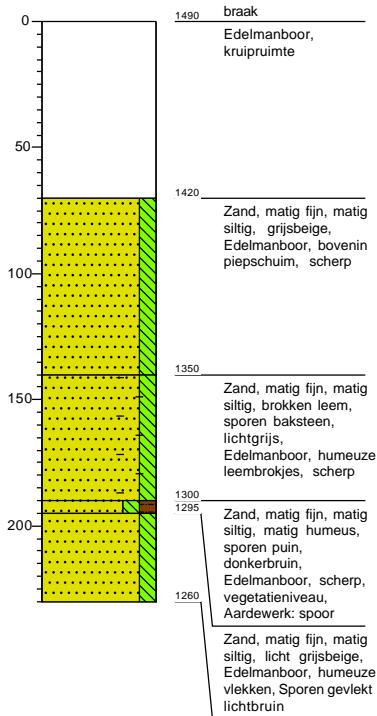
Postbus 126
2200 AC Noordwijk
info@idders.nl
T 071 - 402 85 86

Project: Dorpsstraat 62-68, Lunteren	
OM nr.: 4835963100	Versie: 1
Projectnr.: 60670819	Formaat: A4
Schaal: 1:500	Datum: 26-5-2020
Tekenaar: AWI	

Bijlage 4: Boorbeschrijvingen

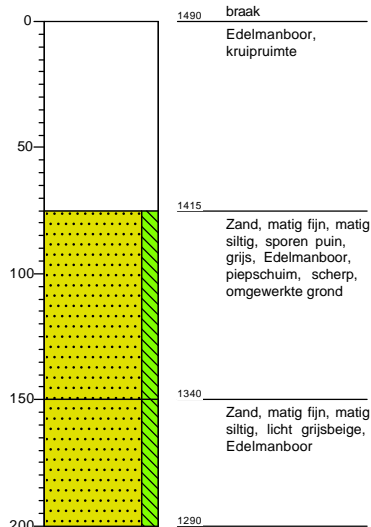
Boring: 1

Datum: 19-5-2020
 X: 171000,00
 Y: 455205,95
 Hoogte (m NAP): 14,9
 Opmerking: kruipruimte

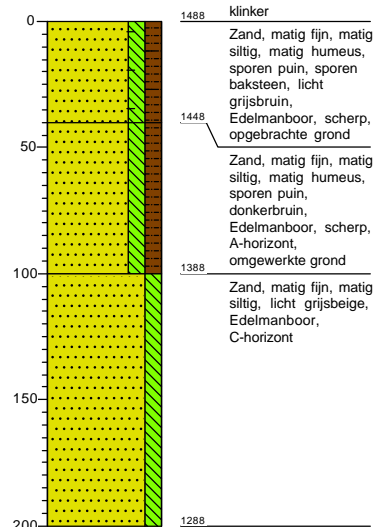
Boring: 2

Datum: 19-5-2020
 X: 171035,60
 Y: 455212,05
 Hoogte (m NAP): 14,9
 Opmerking: kruipruimte

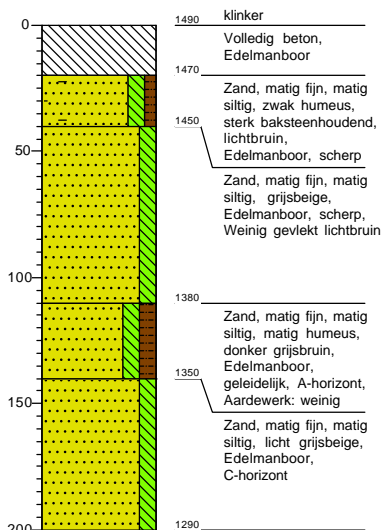
Boring: 3

Datum: 19-5-2020
 X: 171022,42
 Y: 455229,00
 Hoogte (m NAP): 14,875

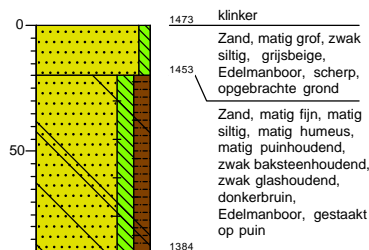
Boring: 4

Datum: 19-5-2020
 X: 170998,74
 Y: 455228,71
 Hoogte (m NAP): 14,9

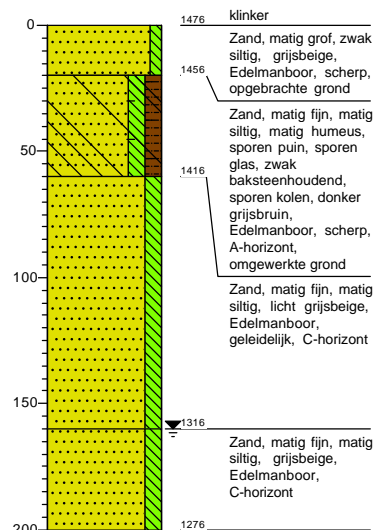
Boring: 5

Datum: 19-5-2020
 X: 171036,96
 Y: 455237,30
 Hoogte (m NAP): 14,735
 Opmerking: gestaakt

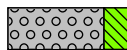
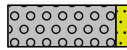
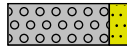
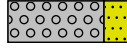

Boring: 6

Datum: 19-5-2020
 X: 171035,08
 Y: 455238,73
 Hoogte (m NAP): 14,762

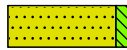
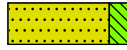

Legenda (conform NEN 5104)

grind

- Grind, siltig
- Grind, zwak zandig
- Grind, matig zandig
- Grind, sterk zandig
- Grind, uiterst zandig

zand

- Zand, kleïg
- Zand, zwak siltig
- Zand, matig siltig
- Zand, sterk siltig
- Zand, uiterst siltig

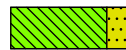
veen

- Veen, mineraalarm
- Veen, zwak kleïg
- Veen, sterk kleïg
- Veen, zwak zandig
- Veen, sterk zandig

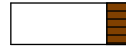

klei

- Klei, zwak siltig
- Klei, matig siltig
- Klei, sterk siltig
- Klei, uiterst siltig
- Klei, zwak zandig
- Klei, matig zandig
- Klei, sterk zandig

leem

- Leem, zwak zandig
- Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

- zwak humeus
- matig humeus
- sterk humeus
- zwak grindig
- matig grindig
- sterk grindig

geur

- geen geur
- zwakke geur
- matige geur
- sterke geur
- uiterste geur

olie

- geen olie-water reactie
- zwakke olie-water reactie
- matige olie-water reactie
- sterke olie-water reactie
- uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

- >0
- >1
- >10
- >100
- >1000
- >10000

monsters

- geroerd monster
- ongeroerd monster
- volumering

overig

- bijzonder bestanddeel
- Gemiddeld hoogste grondwaterstand
- grondwaterstand
- Gemiddeld laagste grondwaterstand

- slib
- water

Legenda afkortingen Archeologische Boorbeschrijving (conform ASB 2008)

Percentages en Mediaan

Klasse	Zandmediaan
Uiterst fijn	63-105 µm
Zeer fijn	105-150 µm
Matig fijn	150-210 µm
Matig grof	210-300 µm
Zeer grof	300-420 µm
Uiterst grof	420-2000 µm

Nieuwvormingen

(1=spoor, 2=weinig, 3=veel)

Afkorting	Nieuwvormingen
FEC	IJzerconcreties
FFC	Fosfaatconcreties
FOV	Fosfaatvlekken
MNC	Mangaanconcreties
ROV	Roestvlekken
VIV	Vivianiet
VKZ	Verkiezeling
ZAV	Zandverkittingen

Bodemkundige interpretaties

Code	Bodemkundige interpretaties
BOD	Bodem
BOV	Bouwvoor
ESG	Esgrond
GLE	Gleyhorizont
HIN	Humusinspoeling
INH	Inspoelingshorizont
KAT	Katteklei
KBR	Klei, brokkelig
LOO	Loodzand
MOE	Moedermateriaal
OMG	Omgewerkte grond
OPG	Opgebrachte grond
OXR	Oxidatie-reductiegrens
POD	Podzol
RYP	Gerijpt
TKL	Top kalkloos
TRP	Terpaarde
UIT	Uitspoelingshorizont
VEN	Vegetatieniveau
VNG	Gelaagd vegetatieniveau
VRG	Vergraven

Bodemhorizont

Code	Bodemhorizont	Omschrijving
BHA	A-horizont	Minerale bovengrond
BHAB	AB-horizont	Overgangshorizont
BHAC	AC-horizont	Overgangshorizont
BHAE	AE-horizont	Overgangshorizont
BHB	B-horizont	Inspoelingshorizont
BHBC	BH-horizont	Overgangshorizont
BHC	C-horizont	Uitgangsmateriaal
BHE	E-horizont	Uitspoelingshorizont
BHEB	EB-horizont	Overgangshorizont
BHO	O-horizont	Strooisellaag
BHR	R-horizont	Vast gesteente

Sedimentaire karakteristiek, laaggrens

Afkorting	Afmeting overgangszone	Klasse
BDI	≥ 3,0 - < 10,0 cm	Basis diffuus
BGE	≥ 0,3 - < 3,0 cm	Basis geleidelijk
BSE	< 0,3 cm	Basis scherp

Kalkgehalte

Code	Kalkgehalte
CA1	Kalkloos
CA2	Kalkarm
CA3	kalkrijk

Archeologische indicatoren (1=spoor, 2=weinig, 3=veel)

Code	Omschrijving
AWF	Aardewerkfragmenten
BST	Baksteen
GLS	Glas
HKB	Houtskoolbrokken
HKS	Houtskoolspikkels
MXX	Metaal
OXBO	Onverbrand bot
OXBV	Verbrand bot
SGK	Gebroken kwarts
SLA	Slakken/sintels
SVU	Vuursteen
SXX	Natuursteen
VKL	Verbrande klei
VSR	Visresten

Bijlage 5: Periodentabel

